

## **PROCEDURA**

### **w sprawie wprowadzenia procedury organizacji nauki zdalnej w Szkole Podstawowej nr2 im. O. M. Tomaszka w Pieńsku.**

#### **Podstawa prawna.**

1. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2019 r. poz. 1148 ze zm.),
2. Ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2019 r. poz.1239 ze zm.),
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r. Nr 6 poz. 69 ze zm.)
4. Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz. U z 2020r. poz. 493)
5. Rozporządzenie MEN z dnia 29 kwietnia 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz. U. 2020r. poz. 780).
6. Wytyczne GIS, MZ i MEN dla szkół podstawowych – edukacja wczesnoszkolna z dnia 14.05.2020r.
7. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 sierpnia 2020 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19
8. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 sierpnia 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach
9. Rozporządzenie MEN z dnia 12 sierpnia 2020r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19.
10. Rekomendacja Rady Konsultacyjnej do spraw Bezpieczeństwa Edukacji Rządowy Zespół, Zarządzania Kryzysowego 19 listopada 2021r.
11. Rozporządzenie MEN z dnia 13 grudnia 2021r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19(Dz.U.z 2021r. poz.1082)
12. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 maja 2021r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii(Dz.U.z 2021r. poz.861,z późn. zm.)
13. Wytyczne GIS, MZ i MEN dla szkół podstawowych .

## **Procedura ma na celu:**

zapewnienie realizacji podstawy programowej w tak zwanej formule hybrydowej dla uczniów fizycznie uczestniczących w zajęciach oraz dla uczniów realizujących zajęcia w formule kształcenia na odległość.

## **Do przestrzegania procedury zobowiązani są :**

Dyrektor, nauczyciele, wszyscy pracownicy szkoły, uczniowie, rodzice.

Przed uruchomieniem realizacji zadań dydaktycznych w formie zajęć zdalnych Dyrektor wspólnie z nauczycielami:

1. Diagnostuje, czy każdy uczeń posiada w miejscu zamieszkania komputer do własnej dyspozycji z dostępem do Internetu umożliwiającym naukę zdalną, czy też musi dzielić się nim z innymi domownikami,
2. Wybiera, wspólny dla wszystkich, sposób komunikacji oraz prowadzenia zajęć w formule hybrydowej, zdalnej (platforma TEAMS),
3. Monitoruje i ustala liczbę uczniów, w poszczególnych klasach, którzy będą brać udział w zajęciach stacjonarnie oraz zajęciach on-line,
4. Ocenia stan realizacji podstawy programowej kształcenia ogólnego dla poszczególnych klas,
5. Dostosowuje sposób realizacji podstawy programowej dla uczniów przebywających w szkole, jak i pozostających w domu,
6. Zapewnia nauczycielom możliwość prowadzenia lekcji z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość w siedzibie szkoły, zgodnie z wytycznymi MZ i GIS,
7. Uwzględnia w planowaniu i organizacji zajęć warunki lokalowe szkoły oraz możliwości organizacyjne i przyjęcie różnych wariantów ,
8. Ustala sposób potwierdzania uczestnictwa ucznia na zajęciach innych niż zajęcia prowadzone on-line oraz sposób i terminu usprawiedliwiania nieobecności uczniów na zajęciach.

## **§ 1**

Wprowadza się procedurę ustalenia organizacji nauki zdalnej, stanowiącą załącznik Nr2 do zarządzenia.

## **§ 2**

Procedura wchodzi w życie 15 grudnia 2021 r.

.....

(podpis dyrektora)

## § 1. Postanowienia ogólne

1. W Szkole Podstawowej Nr2 im. O.Michała Tomaszka w Pieńsku wprowadza się formę nauczania zdalnego w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19.
2. Szkoła zapewnia nauczycielom możliwość prowadzenia nauczania zdalnego z siedziby szkoły, z wykorzystaniem szkolnego sprzętu komputerowego.
3. Uczniowie, którzy nie posiadają sprzętu komputerowego mogą go wypożyczyć ze szkoły na czas nauczania zdalnego. Dotyczy to również uczniów z rodzin wielodzietnych w przypadku gdy nauczanie zdalne realizuje trójka dzieci.
4. W trakcie nauczania zdalnego, w sytuacji, gdy nauczyciele korzystają ze swojego prywatnego sprzętu komputerowego, ponoszą odpowiedzialność za bezpieczeństwo danych osobowych uczniów, rodziców, innych nauczycieli oraz pracowników szkoły, które gromadzą i są zobowiązani do przestrzegania procedur określonych w polityce ochrony danych osobowych.
5. Szkoła nie ponosi odpowiedzialności za prywatny sprzęt komputerowy.
6. Nauczyciele zobowiązani są do przestrzegania i stworzenia warunków bezpieczeństwa i higieny pracy w miejscu wykonywania pracy nauczania zdalnego.
7. Nauczyciele zobowiązani są do dokumentowania swojej pracy poprzez e-dziennik lub dokumentację wskazaną przez Dyrektora Szkoły.
8. Nauczanie zdalne odbywa się z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej zapewniających wymianę informacji między nauczycielem, uczniem, rodzicem.
9. Nauczanie zdalne uwzględnia możliwości psychofizyczne i organizacyjno-techniczne wszystkich uczestników tego procesu, czyli nauczycieli, uczniów i ich rodziców.
10. Dyrektor wraz z nauczycielami ustala tygodniowy zakres sposobu realizacji nauczania w oddziałach przedszkolnych i klasach I-VIII.
11. Lekcje dla oddziałów klasowych odbywają się w czasie rzeczywistym, zgodnie z podziałem godzin dla poszczególnych klas. Tygodniowy rozkład zajęć znajduje się w dzienniku elektronicznym VULCAN.
12. Dyrektor szkoły ustala godzinowo czas prowadzenia lekcji dla poszczególnych przedmiotów w formie wideolekcji (na platformie TEAMS) oraz zadawania materiału dla uczniów do samodzielnej pracy przez dziennik elektroniczny .
13. Zajęcia w postaci wideo lekcji powinny trwać od 30 – 40 minut, pozostały czas tj.15-10 minut pozostaje do dyspozycji uczniów i nauczyciela w formie np. pracy indywidualnej, wyjaśnień, omawiania problemów edukacyjnych itp.-nauczyciel pozostaje do dyspozycji ucznia.
14. Nauczyciele wysyłają zadania do samodzielnej pracy w czasie rzeczywistym na początku trwania jednostki lekcyjnej.
15. Pod koniec lekcji, po wykonaniu zadania, poproszeni przez nauczyciela uczniowie powinni odesłać wykonane zadania.
16. Nieodesłane zadanie traktowane jest jako niewykonanie polecenia i ocenione zgodnie z systemem oceniania.
17. Nieusprawiedliwione nieodczytanie wysłanych zadań w czasie rzeczywistym lub niezgłoszenie się na wideolekcji traktowane jest jako nieobecność ucznia na lekcji. Nieobecność wymaga usprawiedliwienia przez rodziców.

18. W czasie trwania wideolekcji uczniowie powinni mieć włączoną kamerę. Brak włączonej kamery skutkuje wyłączeniem ucznia z lekcji oraz wpisaniem nieobecności.
19. Działania w ramach nauczania zdalnego mogą być prowadzone w oparciu m.in. o:
  - a) dziennik elektroniczny;
  - b) materiały edukacyjne na sprawdzonych portalach edukacyjnych i stronach internetowych wybranych instytucji kultury i urzędów;
  - c) pocztę elektroniczną, media społecznościowe, komunikatory, programy do telekonferencji i videokonferencji;
  - d) zajęcia on-line;
  - e) podręczniki, ćwiczenia, karty pracy.
20. Monitorowanie aktywności i pracy uczniów odbywa się na podstawie wykonanych i przesłanych do nauczyciela zadań oraz analiz raportów z platform edukacyjnych, na których pracują uczniowie.
21. W edukacji wczesnoszkolnej, po uzgodnieniu z rodzicami, możliwe jest prowadzenie zajęć lekcyjnych popołudniowych tzw. druga zmiana.

## **§ 2. Oddział przedszkolny**

1. Dzieci z oddziału przedszkolnego motywowane i zachęcane są do zdalnych zabaw i zajęć dydaktycznych poprzez wzmacnianie pozytywne -motywatory .
2. Zadaniem nauczyciela wychowania przedszkolnego jest:
  - a) diagnozowanie sytuacji dzieci pod względem dostępności do kanałów komunikacji elektronicznej i ustalenie możliwych form pracy zdalnej z rodzicami dziecka;
  - b) ustalenie innych sposobów pracy z rodzicami dziecka, jeżeli przyjęte formy pracy zdalnej są niemożliwe do realizacji;
  - c) przekazywanie nauczycielom zespołu oddziałowego, w tym nauczycielom specjalistom informacji o możliwych formach pracy zdalnej z dzieckiem;
  - d) pozostawanie w stałym kontakcie z nauczycielami wspomagającymi uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego, w tym systematyczne przekazywanie im tematów i materiałów edukacyjnych;
  - e) przygotowywanie materiałów zgodnie z podstawą programową wychowania przedszkolnego pamiętając o higienicznych warunkach pracy;
  - f) utrzymywanie stałego kontaktu z rodzicami w sprawach dotyczących zdalnego nauczania

## **§ 3. Klasy I-VIII**

1. W klasach I-VIII ocenianie wiadomości i umiejętności uczniów odbywa się na podstawie prac uczniów (przesyłanych przez nich lub ich rodziców lub uzupełnianych/ rozwiązywanych na platformach edukacyjnych zadań) zgodnie z Wewnątrzszkolnym Ocenianiem zawartym w Statucie szkoły oraz przedmiotowym systemem oceniania.
2. Poprawa otrzymywanych ocen bieżących jest możliwa w formie i dniu ustalonym z nauczycielem danego przedmiotu nauczania poprzez e-Dziennik lub inne komunikatory.

## **§ 4. Zadania wychowawcy klas I -VIII:**

1. Diagnozuje sytuację uczniów pod względem dostępności do kanałów komunikacji elektronicznej i ustalenie możliwych form pracy zdalnej z rodzicami ucznia;
2. Organizuje próbne połączenie z uczniami i rodzicami w celu sprawdzenia możliwości połączeń,diagnozuje problemy i ustala sposób prawidłowej komunikacji:

3. Ustala z uczniem lub z jego rodzicami inne sposoby pracy, jeżeli przyjęte formy nauki zdalnej są niemożliwe do realizacji;
4. Przekazuje nauczycielom zespołu oddziałowego, w tym nauczycielom specjalistom informacji o możliwych formach pracy zdalnej z uczniem;
5. Wychowawca, we współpracy z innymi nauczycielami, ustala poziom zaangażowania uczniów, ich aktywność w trakcie zajęć oraz pomaga w rozwiązywaniu bieżących problemów.
6. Poinformowanie uczniów i ich rodziców o wpływie systematycznej pracy zdalnego nauczania na ocenę zachowania;
7. Wychowawca pozostaje w kontakcie z uczniami i rodzicami oraz na bieżąco monitoruje realizację obowiązku szkolnego przez uczniów, sprawdzając ich obecność na zajęciach on-line. W przypadku nieobecności ustala powód tego zdarzenia.
8. Zapewnia możliwość konsultacji on-line dla rodziców uczniów (zgodnie z potrzebami).
9. Współpracuje z nauczycielem współorganizującym kształcenie specjalne dla uczniów z orzeczeniami.
10. Kontroluje sposób zalogowania się przez ucznia na platformie TEAMS w formie ikonki - dopuszczalne tylko inicjały ucznia.

## **§ 5. Zadania nauczycieli:**

1. Diagnozowanie sytuacji uczniów pod względem dostępu do kanałów komunikacji elektronicznej;
2. Ustalenie sposobu komunikacji i przekazywania materiałów uczniom bez dostępu do kanałów komunikacji elektronicznej;
3. Wybór jednolitych dla szkoły platform edukacyjnych pod względem przydatności podczas realizacji podstawy programowej;
4. Przygotowywanie materiałów zawierających treści z podstawy programowej i udostępnianie ich w czasie rzeczywistym zgodnie z podziałem godzin w miarę możliwości technicznych;
5. Dostosowywanie przygotowanych materiałów do potrzeb i możliwości uczniów ze specjalnymi potrzebami;
6. Ocenianie wybranych prac uczniów oraz przesłanie informacji zwrotnych o poprawności ich wykonania;
7. Nawiązywanie kontaktu inną niż elektroniczna drogą, jeśli wiadomości od nauczyciela przez e-dziennik lub platformy edukacyjne nie są odbierane i prace nie są odsyłane;
8. Wystawienie oceny zgodnie z Wewnątrzszkolnym Systemem Oceniania oraz przedmiotowym systemem oceniania, jeżeli praca nadal nie zostanie wykonana, a rodzic nie usprawiedliwił jej niewykonania;
9. Pomoc uczniom i rodzicom w przypadku wystąpienia trudności związanych ze zdalną nauką;
10. Motywowanie uczniów do zdalnej nauki za pomocą różnorodnych środków dydaktycznych;
11. Każdy nauczyciel, w tym nauczyciel współorganizujący kształcenie specjalne, powinien określić przejrzysty sposób odpowiedzi na pytania zadawane przez uczniów i rodziców za pośrednictwem komunikatora stosowanego przez szkołę.
12. Nauczyciele i pedagog powinni być dostępni dla uczniów i rodziców on-line zgodnie z harmonogramem umieszczonym na stronie internetowej szkoły lub przekazanym rodzicom w sposób ustalony przez szkołę.
13. W zakresie metodyki nauczania z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość nauczyciele są ze sobą w stałym kontakcie on-line, dzielą się doświadczeniami,

- spostrzeżeniami, współpracują przy tworzeniu materiałów edukacyjnych do pracy zdalnej, dzielą się nimi, wspólnie pracują nad zadaniami domowymi dla uczniów (aby nie doprowadzić do nierównomiernego obciążenia pracą ucznia w ciągu tygodnia).
14. Nauczyciel ma obowiązek wytłumaczyć, omówić i przećwiczyć z uczniami nowe treści i umiejętności. Uczeń ma prawo korzystać z konsultacji, porad i wskazówek nauczyciela w związku z wykonywanymi zadaniami.
  15. Nauczyciel dostosowuje narzędzia, metody i formy pracy, które zamierza stosować w zdalnym nauczaniu, do możliwości psychofizycznych uczniów (współpraca z nauczycielem informatyki).
  16. W miarę potrzeb i możliwości nauczyciele i specjaliści opracowują własne materiały dostosowane do potrzeb uczniów, które wynikają z określonej sytuacji:
    - a) nagrywają filmiki i swoje wypowiedzi wspierające uczniów,
    - b) udostępniają linki do wartościowych filmów lub tutorialu z Internetu,
    - c) tworzą krzyżówki, quizy on-line odnoszące się do przeżywanych emocji,
  17. Utrzymywać kontakt z rodzicami w sprawach dotyczących zdalnego nauczania.
  18. Stałe kontrolowanie sposobu zalogowania się przez ucznia na platformie TEAMS w formie ikonki- dopuszczalne tylko inicjały ucznia.

## **§ 6. Zadania uczniów klas I –VIII**

Zadaniem uczniów jest samodzielne lub z pomocą rodziców:

- 1) bieżące nawiązywanie kontaktu z wychowawcą i nauczycielami;
- 2) organizowanie nauki własnej w domu;
- 3) uczenie się w miarę możliwości lokalowych rodziny w stałym miejscu, które codziennie jest przygotowywane;
- 4) odsyłanie nauczycielowi w ustalonym terminie określonym kanałem komunikacyjnym wykonanych prac;
- 5) przekazywanie wychowawcy wszelkich wątpliwości co do własnych umiejętności i możliwości technicznych wykorzystywanego sprzętu komputerowego oraz dostępności do środków komunikacji informatycznej;
- 6) przekazywanie nauczycielowi wszelkich wątpliwości co do formy, trybu czy treści nauczania;
- 7) dbanie o ład i porządek w miejscu nauki;
- 8) pamiętanie o wietrzeniu pomieszczenia, w którym uczeń przebywa;
- 9) dbanie o zdrowie i higienę pracy(m. in. przerwy na odpoczynek);
- 10) wykonywanie prac w taki sposób, aby przeplatać zadania z przedmiotów matematyczno-przyrodniczych i humanistycznych, przedmiotami artystycznymi i ćwiczeniami fizycznymi;
- 11) przestrzeganie zasad bezpieczeństwa w pracy z komputerem i w Internecie m.in. poprzez:
  - a) zabezpieczanie swojego komputera poprzez używanie silnych haseł dostępu,
  - b) nieinstalowanie dodatkowych aplikacji i oprogramowania z niesprawdzonych źródeł,
  - c) korzystanie ze-maila nie otwierając wiadomości od nieznanymi adresatów,
  - d) upewnianie się czy komputer ma odpowiednie zabezpieczenie antywirusowe,
  - e) zachowanie szczególnej ostrożności w przypadku pojawiających się w Internecie prób wyłudzenia danych dostępowych np.: loginów i haseł,
  - f) uważne czytanie pojawiających się komunikatów;
- 12) przestrzeganie etykiety językowej i kultury w komunikacji z nauczycielami i rówieśnikami.

- 13) zalogowania się przez ucznia na platformie TEAMS w formie ikonki- dopuszczalne tylko inicjały ucznia.

## **§7. Zadania rodzica**

Zadania rodziców uczniów Szkoły Podstawowej Nr2 im. O.M.Tomaszka w Pieńsku:

- 1) zorganizowanie w miarę możliwości lokalowych stanowiska do zdalnego uczenia się,
- 2) docenianie chęci i kreatywności dziecka do nauki;
- 3) zachęcanie dziecka do samodzielnej pracy;
- 4) wspieranie uczniów w wykonaniu zadanych prac;
- 5) utrzymywanie kontaktu z wychowawcą i nauczycielami;
- 6) regularne korzystanie z e-dziennika;
- 7) kształtowanie u dziecka odpowiedzialności za wykonywane samodzielnie prace;
- 8) sygnalizowanie wychowawcy klasy trudności organizacyjno-technicznych i zgłaszanie ewentualnych niedyspozycji zdrowotnych dziecka uniemożliwiających udział w nauczaniu zdalnym.
- 9) Dopilnowanie prawidłowego zalogowania się przez ucznia w formie ikonki zawierającej wyłącznie inicjały ucznia.

## **§ 8. Zasady komunikowania się nauczycieli z rodzicami w systemie nauczania zdalnego**

1. Nauczyciele w czasie trwania trybu zdalnego są zobowiązani do utrzymywania stałego kontaktu z rodzicami.
2. Kontakty nauczycieli z rodzicami powinny odbywać się z wykorzystaniem następujących narzędzi: e-dziennika, poczty elektronicznej e-maili, telefonów komórkowych i stacjonarnych, komunikatorów internetowych.
3. Kontaktując się z rodzicami należy określić i podać do ich wiadomości sposoby oraz czas, kiedy nauczyciel jest dostępny dla rodziców.

## **§ 9. Obserwacja nauki zdalnej**

1. Prowadzone przez nauczycieli zajęcia online mogą być obserwowane przez dyrektora, wicedyrektora w ramach prowadzonego wewnętrznego nadzoru pedagogicznego.
2. Celem obserwacji, o której mowa w ust. 1, jest weryfikowanie materiałów udostępnianych wychowankom do nauki, obserwowanie działań nauczyciela, w szczególności dotyczących: komunikowania uczniom celów zajęć, wskazywania wymaganych zadań i aktywności, wspierania uczniów w ich realizacji, dawania wskazówek, ukierunkowywania, oceniania oraz ilości zadawanych prac domowych. Obserwacje dyrektor prowadzi zgodnie z planem nadzoru pedagogicznego oraz – jeżeli wynika to z potrzeb – także w trybie doraźnym.

## **§ 10. Postępowanie w przypadku kwarantanny lub izolacji domowej ucznia**

1. Umożliwienie uczniom, którzy nie zostali skierowani na kwarantannę lub izolację domową , udziału w zajęciach pozalekcyjnych na terenie szkoły, a w miarę możliwości organizacyjnych (technicznych ,lokalowych, kadrowych) także w zajęciach obowiązkowych w trybie stacjonarnym.
2. W związku z powyższym dyrektor stosuje elastyczne narzędzia dostosowania do warunków i możliwości organizacyjnych swojej placówki, tak aby uczniowie mogli swobodnie uczestniczyć w zajęciach i uczyć się w sposób tradycyjny na terenie szkoły.

3. W przypadku nałożenia kwarantanny na oddział klasowy, uczniowie nie objęci izolacją mają prawo do uczestnictwa w lekcjach na terenie szkoły.
4. Nauczyciele realizują lekcje w gabinetach klasowych wyłącznie na terenie szkoły, jednocześnie obejmując edukacją uczniów nie objętych izolacją, uczestniczących w lekcjach stacjonarnych zgodnie z planem lekcji.

## **§11. Postanowienia końcowe**

1. W kwestiach nieuregulowanych niniejszą procedurą lub w kwestiach spornych decyduje dyrektor szkoły.
2. Procedura wchodzi w dniu przejścia uczniów całej szkoły lub poszczególnych klas na nauczanie hybrydowe bądź w całości zdalne do odwołania.
3. W przypadku przedłużenia czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 procedura będzie obowiązywać w terminach określonych w ewentualnych kolejnych rozporządzeniach MEN.
4. Dyrektor Szkoły ze względu na sytuację, a w jakiej znajduje się szkoła, w porozumieniu z organem prowadzącym i przy pozytywnej opinii Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Zgorzelcu może podjąć decyzję o:
  1. pozostawieniu stacjonarnego trybu nauki;
  2. wdrożeniu trybu nauczania zdalnego;
  3. wdrożeniu trybu nauczania hybrydowego;
  4. ponownym przywróceniu stacjonarnego trybu nauki.
5. W uzasadnionych przypadkach dyrektor szkoły może zarządzić wprowadzenie zdalnego trybu nauczania z wyłączeniem oddziałów I-III. Decyzja ta jest podejmowana w porozumieniu z organem prowadzącym przy jednoczesnej pozytywnej opinii PSSE w Zgorzelcu.
6. Po podjęciu przez Państwowy Powiatowy Inspektorat Sanitarny decyzji o przesunięciu formy nauczania ze stacjonarnej na zdalną lub hybrydową, w zależności od poziomu nauczania lub klas objętych zagrożeniem nauczanie będzie realizowane wg następujących wariantów: